

FLYKTINGARNA OCH GRÄNSERNA

Lärrarhandledning

I denna övning får eleverna undersöka hur svenska politiker debatterat om flyktingar och migranter vid olika tillfällen i historien.

Övningen består av utdrag från två debatter. Det ena från riksdagsdebatten när en ny utlänningslag skulle antas 1937. Det andra från partiledardebatten 1994. I båda dessa debatter framkom argument för- och emot att flyktingar ska få en fristad i Sverige. Eleverna får undersöka argumenten och jämföra dem. Finns det likheter och skillnader mellan 1930-talet och 1990-talet? Vad kan det säga oss om dagens debatt? Och hur förhåller sig argumenten till de mänskliga rättigheterna? Som lärare kan du välja att låta eleverna antingen arbeta med båda källmaterialen, eller bara ett av dem.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Övningen består av tre delar: två källmaterial och en enkel matris.

Källmaterial 1

Det första källmaterialet är ett utdrag från riksdagsdebatten 1937, när en ny utlänningslag skulle antas. Debatten handlade om vem som var att betrakta som flykting och om flyktingar från Tyskland skulle ges skydd i Sverige. Vid den här tiden flydde allt fler judar och politiska motståndare till Nazismen från Tyskland. Samtidigt var högerextremismen på frammarsch även i Sverige.

Källmaterial 2

Det andra källmaterialet består av ett utdrag ur partiledardebatten 1994. Under början av 1990-talet befann sig Sverige i en ekonomisk lågkonjunktur. Samtidigt bröt kriget i Jugoslavien ut, vilket ledde till stora flyktingströmmar. Även nu växte högerextrema och populistiska krafter i styrka. Partiet Ny demokrati kom in i riksdagen 1991 och de ville kraftigt begränsa invandringen. I partiledardebatten 1994 debatterades svensk flykting- och migrationspolitik. Källmaterialet i övningen är en transkribering, alltså en avskrift, från en passage i debatten som handlade om svensk flyktingpolitik. Men debatten finns också i SVT:s Öppet arkiv. Replikskiftet inleds 02:26:25.

Källmaterial 3

Det tredje källmaterialet består av utdrag från en riksdagsdebatt 2015 om den "akuta flyktingkrisen". Kriget i mellanöstern, tillsammans med oroligheter i andra delar av världen, ledde till att många flyktingar sökte sig till Europa och Sverige. I Sverige blev situationen omdebatterad - vilka likheter och skillnader ser eleverna mellan 2015 års debatt och 30- respektive 90-talens debatter?

Till varje källmaterial undersöker eleverna vilka argument som användes för- och emot att flyktingarna ska komma till Sverige.

Matrisen

Med hjälp av en matris får eleverna en struktur för en enkel jämförelse. Matrisen består av fyra fält: argument för- och emot att flyktingar ska få komma till Sverige, på 1930-talet och på 1990-talet. Till matrisen finns också fyra frågeställningar:

- Finns det likheter och skillnader i vilka argument som används för att flyktingar ska få komma på 1930-talet och 1990-talet?

- Finns det likheter och skillnader i vilka argument som används för att flyktingar inte ska få komma på 1930-talet och 1990-talet?
- Fundera kring dagens debatt. Ser ni några likheter och skillnader mellan nu, 1990-talet och 1930-talet? I så fall vilka?
- Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna har alla människor "rätt att i andra länder söka och åtnjuta fristad från förföljelse". Är det något politikerna utgår från när de debatterar frågor som rör flyktingar?

Skriv ut materialet till eleverna, eller ge dem länken till övningen på www.amnesty.se/skola (matrisen måste dock skrivas ut).

GENOMFÖRANDE

Övningen kan genomföras på flera olika sätt. Antingen jämförs debatterna med hjälp av matrisen, eller så används varje källmaterial separat i samband med t ex undervisning om Sverige på 1930- eller 1990-talet.

Vid jämförelse: Börja med att dela in klassen i grupper (2-4 elever i varje grupp). Dela ut källmaterialet. Låt dem läsa ett källmaterial åt gången, undersöka argumenten och diskutera dessa. När de tagit del av båda debatterna kan de jämföra argumenten med hjälp av matrisen. När alla grupper fyllt i sina matriser avslutas övningen i helklass.

AVSLUTNING

Grupperna sammanfattar vad de kommit fram till. Därefter kan de avslutande frågeställningarna i matrisen diskuteras. Särskilt med betoning på den sista frågan: Är utgångspunkten för debatten att flyktingar har rättigheter och att vi har skyldighet att släppa in människor som befinner sig vid vår gräns för att söka skydd?

KOPPLING TILL STYRDOKUMENT

Läroplanen för gymnasiet – skolans värdegrund och uppgifter

- "Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse"
- "Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nations gränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald."
- "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna."
- "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla"

Centralt innehåll i historia 2a

- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen."

Centralt innehåll i samhällskunskap 2

- "Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor."
- "Tematisk fördjupning i samhällsfrågor."